

Bireylerin dindarlık ve milliyetçilik düzeylerinin geçici koruma altındaki Suriyelilere yönelik sosyal mesafe ve tehdit algıları arasındaki ilişkinin incelenmesi¹

Mutlu Sesli²

² Tokat Gaziosmanpaşa Üniversitesi, İktisadi ve İdari Bilimler Fakültesi, Kamu Yönetimi Bölümü, Siyaset ve Sosyal Bilimler, Tokat, Türkiye.

ÖZET

Çalışmanın amacı Tokat ilinde yaşayanların, Suriyelilere yönelik algıladıkları tehdit ile sosyal mesafe düzeylerinin incelenmesidir. Çalışmanın temel varsayımı katılımcıların dindarlık düzeyleri, milliyetçilik algıları, yakın çevrelerindeki Suriyeli yoğunluğu gibi unsurların Suriyelilere yönelik olarak geliştirdikleri tutumları üzerinde etkili olduğudur. Din ve dindarlık genellikle olumsuz tutumlarda itici bir güçtür. Fakat paradoksal olarak bir gruba karşı hoşgörüyü ya da hoşgörüsüzlüğü kolaylaştırabilir. Dindarlık gibi milliyetçilik duygusu ve algısı da göçmenlere yönelik hoşgörüsüzlüğü beraberinde getirebilir. Bireylerin sahip olduğu dindarlık ve milliyetçilik düzeyleri genel olarak yabancılara karşı geliştirilen tehdit ve sosyal mesafe algısını olumlu ya da olumsuz etkilemektedir. Çalışmada betimsel tarama yöntemi kullanılmış olup anket verileri kolayda örnekleme yöntemi ile çevrimiçi toplanarak analizi yapılmıştır. Çalışmada katılımcıların (N= 517) dindarlık düzeyleri Suriyelilere yönelik tehdit ve sosyal mesafe algıları arasında negatif yönlü bir ilişki bulunmaktadır. Bireylerin milliyetçilik algıları ile Suriyelilere yönelik tehdit ve sosyal mesafe algıları arasında ise pozitif yönlü bir ilişki mevcuttur. Çalışma hem teorik anlamda hemde değişkenler arası ilişkileri araştırmasından dolayı literatüre katkı sunacaktır.

ANAHTAR KELİMELER

Suriyeliler, dindarlık, milliyetçilik, tehdit, sosyal mesafe.

Examining the relationship between individuals' levels of religiosity and nationalism and their perceptions of social distance and threat towards Syrians under temporary protection

ABSTRACT

The aim of the study is to examine the perceived threat and social distance levels of those living in the province of Tokat against Syrians. The basic assumption of the study is that factors such as participants' level of religiosity, perceptions of nationalism, and the density of Syrians in their immediate surroundings have an impact on their attitudes towards Syrians. Religion and religiosity are often a driving force in negative attitudes. However, paradoxically it can facilitate tolerance or intolerance towards a group. Like religiousness, the sense and perception of nationalism can bring about intolerance towards immigrants. Religiosity and nationalism levels of individuals generally affect the perception of threat and social distance developed against foreigners positively or negatively. In the study, descriptive scanning method was used, and the survey data were collected online with convenience sampling method and analyzed. In the study, there is a negative relationship between the religiosity levels of the participants (N= 517) and their perceptions of threats towards Syrians and social distance. There is

¹ Tokat Gaziosmanpaşa Üniversite Sosyal ve Beşerî Bilimler Etik Kurulu'ndan araştırma için etik onay alınmıştır (Tarih/Karar No: 17.06.2022-09.40).

Atrf: Sesli, M. (2024). Bireylerin dindarlık ve milliyetçilik düzeylerinin geçici koruma altındaki Suriyelilere yönelik sosyal mesafe ve tehdit algıları arasındaki ilişkinin incelenmesi. *Ordu Üniversitesi Sosyal Bilimler Araştırmaları Dergisi*, 14(4), 1238-1252. <https://doi.org/10.48146/odusobiad.1254149>

a positive relationship between individuals' perceptions of nationalism and their perceptions of threat and social distance towards Syrians. The study will contribute to the literature both in the theoretical sense and because of its research on the relations between variables.

KEYWORDS

Syrians, religiosity, nationalism, threat, social distance.

Giriş

Dünyada ilk çağlardan itibaren din, milletlerin birliği, beraberliği ve birbirleri ile ilişkilerinde belirleyici olmuş faktörlerden biridir. Öyle ki dünyada din adına birçok savaş olmuş ve din çatısı altında pek çok ittifak gerçekleştirilmiştir. Bu anlamda din özellikle farklı ulusları birbirine bağlayan ya da birbiriyle çatıştıran ortak bir payda görevi görmektedir.

Fransız İhtilali sonrası yayılan milliyetçilik düşüncesi de milletlerin birlik, beraberlik ve birbirleri ile olan ilişkilerinde belirleyici bir faktör olarak ortaya çıkmıştır. Özellikle günümüzde pek çok ülkenin dış politikada kültürel ve tarihsel bağlardan daha çok ulusal çıkarları ve milliyetçi duyguları ön planda tuttuğu söylenebilir. Bu politikalar bu ülkelerde yaşayan vatandaşlar üzerinde de etkili olmaktadır. Dolayısıyla vatandaşlar ulusal çıkar veya kaygılardan dolayı dini veya kültürel bağları olan milletlere yönelik olumsuz algı veya tutumlara sahip olabilmektedir. Suriye krizinden sonra bu durum Türkiye’de de hissedilmeye başlanmıştır. Vatandaşların bir kısmı ensar-muhacir kardeşliğine vurgu yaparak Suriye’den gelenlere yönelik dinin etkisiyle olumlu bir tutum sergilerken, bir kısmı ise genel olarak topluma zarar verdiği düşüncesiyle daha olumsuz bir tutuma sahiptir. Bu tutumlar bireylerin sahip oldukları dindarlık ve milliyetçilik düzeyleri ile yakından ilgilidir. Mevcut bağlamda, geçici koruma altındaki Suriyeliler ev sahibi toplumla aynı dini paylaşmakta ve Batı Avrupa kültürüne kıyasla Suriyelilerin kültürü Türk kültürüne daha çok benzemektedir (Özkan, Ergün ve Çakal, 2022).

Suriyelilerin Türkiye’deki konumu ile ilgili çoğu araştırmacıların yanlış kavram kullandığını değerlendirilmektedir. Bazı araştırmalarda Suriyeliler için sığınmacı/mülteci kavramı kullanılsa da bu kavram, yürürlükte ki mevzuata ve Türkiye’nin taraf olduğu uluslararası antlaşmalara göre uygun değildir. Türkiye’deki Suriyeliler için geçici koruma statüsündeki kişiler tanımı daha uygun düşmektedir. Çünkü Türkiye Suriye’den gelen kişiler için Yabancılar ve Uluslararası Koruma Kanunu (2013) ile Geçici Koruma Yönetmeliği (2014) çıkarmış ve onları geçici koruma altına almıştır (Acungil, 2021; Fansa, 2021).

Toplumların ülkelerine gelen sığınmacı ve mültecilere yönelik geliştirdikleri tehdit ve sosyal mesafe düşünceleri literatürde farklı şekillerde ifade edilmektedir. Sığınmacı ve mülteciler konusunda çalışma yapan araştırmacılar onların misafir oldukları toplumda yaşayanlarda ekonomik ve kültürel olarak tehdit algısına neden olduğunu fark etmişlerdir (bkz. Esses, Hodson ve Dovidio, 2003; McKay, Thomas ve Kneebone, 2011; Schweitzer, Perkoulidis, Krome, Ludlow ve Ryan, 2005; Stephan, Renfro, Esses, Stephan ve Martin, 2005). Şöyle ki, sığınmacılar hayatlarını devam ettirmek için öncelikle bir işe, barınmaya, sağlık sorunlarını tedavi etmek için sağlık hizmetlerine ihtiyaç duymaktadır. Ancak, misafir oldukları toplumdan farklı etnik, kültürel ve dini kimliklere sahip olduklarından buldukları toplumdan farklı ahlaki standartlara sahip olmakta bazen de değerleri baskın olan kültürler ile çatışmaya düşebilmektedirler. Bunların yanı sıra sığınmacıların geldikleri ülkelerde gelişmiş sağlık hizmeti olmadığından geldikleri toplumda daha önce ortadan kalkmış pek çok hastalığın tekrar görülmesine sebep olabilmektedirler. Bu ve benzeri pek çok durum ev sahibi toplumların sığınmacılara/mültecilere karşı tutum ve davranışlarını belirlemektedir (Ekici, 2019).

Bireylerin Suriyelilere yönelik tehdit ve sosyal mesafe algıları öfke gibi sosyal süreçleri de beraberinde getirmektedir. Bunun yanında kendi kimliğini dezavantajlı olarak gören gruplar da sosyal kimliklerini ön plana çıkarmak isteyebilirler. Ayrıca bireyler kendi kimlikleri ile diğer kimlikleri karşılaştırabilir ve gruplar kendi ahlaki değerlerini ön plana çıkartarak diğer grupları

değerlendirebilir (Özkan vd, 2022). Dolayısıyla Türkiye Cumhuriyeti vatandaşlarının Suriyelilere yönelik tehdit ve sosyal mesafe algıları sosyal psikoloji süreçleriyle de yakında ilgilidir.

Türkiye Cumhuriyeti'ne vatandaşlık bağı ile bağlı bireylerin sahip oldukları dindarlık ve milliyetçilik düzeyleri geçici koruma altındakilere karşı geliştirdikleri tehdit algısını biçimlendirirken onlarla her türlü ilişkisinde sosyal mesafe koymalarına neden olabilmektedir. Bu bilgiler doğrultusunda çalışmanın konusu Tokat ilinde yaşayan vatandaşların geçici koruma kapsamındaki Suriyelilere yönelik geliştirdikleri tutumları araştırmaktır. Türkiye'de kayıt altına alınmış geçici koruma statüsündeki Suriyeli sayısı 03 Kasım 2022 tarihi itibarıyla toplam 3 milyon 603 bin 724 kişidir. Tokat ilinde yaşayanlar ise 1172 kişi olarak tespit edilmiştir (Geçici Koruma Altındakiler Suriyeliler, 2022). Çalışma katılımcıların dindarlık ve milliyetçilik algılarının Suriyelilere karşı tehdit ve sosyal mesafe algılarını araştırmaya yönelik olup kolayda örnekleme yöntemi kullanılmış ve veriler çevrim-içi olarak Tokat ilinde yaşayanlardan toplanmıştır. Literatür tarandığında bireylerin demografik değişkenlerinin Suriyelilere bakış açısını araştıran çalışmalara sıkça rastlanırken özellikle bireylerin dindarlık ve milliyetçilik düzeylerinin yani her iki değişkenin Suriyelilere yönelik tutumunu inceleyen çalışmalara özellikle ülkemizde rastlanılmadığından bu araştırmanın özgün olacağı ve literatüre katkı sağlayacağı değerlendirilmektedir. Çalışmanın sonucunda elde edilen veriler Türkiye'de son yıllarda ortaya çıkan geçici kuruma altındaki Suriyelilerin sorunlarına çözüm üretmede, bu probleme yönelik politikalar oluşturulmasında ve oluşturulacak politikalara yön vermede yardımcı olacaktır.

Literatür incelendiğinde dinin algılanan tehdit ve sosyal mesafe üzerindeki etkisini gösteren çalışmalara bulunmaktadır. Ancak bu çalışmaların sonuçları etkileşimde bulunan grubun özelliklerine göre değişebilmektedir. Örneğin Hristiyan bir toplumun başka bir Hristiyan topluma yönelik tehdit algısı veya sosyal mesafesi incelendiğinde dinin sosyal mesafe üzerinde negatif bir etkisi söz konusu olabilirken, farklı dine mensup bir gruba yönelik tehdit algısı veya sosyal mesafesi incelendiğinde dinin bu faktörler üzerinde pozitif etkisi söz konusu olabilmektedir. Örneğin, Koçak (2021) Türkiye'de gerçekleştirdiği çalışmada dinin mültecilere yönelik tehdit algısı üzerinde negatif etkisi olduğu sonucuna ulaşmıştır. Kılınç ve Sağır (2021) aynı dine mensup olmanın Suriyelilere yönelik tehdit algısı ve ön yargıları azaltıcı bir etkiye sahip olduğunu tespit etmiştir. Hıdırlıgil (2020), New York'ta yaşayan Müslüman öğrencilerin, Müslüman olmayanlardan algıladıkları sosyal mesafenin, Müslüman olmayanların onlara karşı gerçekte ortaya koyduğu sosyal mesafeden daha yüksek seviyede olduğu sonucuna ulaşmıştır. Triandis ve Triandis (1960), ABD'de beyaz ve siyah öğrenciler üzerinde gerçekleştirdiği çalışmada sosyal mesafe üzerinde etkili olan faktörlerin etkileşimde olunan millete göre farklılaştığını tespit etmiştir. Örneğin beyaz öğrencilerin siyahlara yönelik sosyal mesafesini etkileyen en önemli faktör ırk olurken İrlandalılara yönelik sosyal mesafesini etkileyen en önemli faktör din olmaktadır.

Literatür incelendiğinde milliyetçiliğin algılanan tehdit ve sosyal mesafe üzerindeki etkisini farklı uluslar üzerinde test eden çalışmalara rastlanmaktadır. Zeng ve Li (2019) çalışmasında Çin tehdidi algısının Amerikan halkında Çin'den gelen doğrudan yabancı yatırımlarına bakışta olumsuzluğa neden olduğu sonucuna ulaşmıştır. Terhune (1964), kendi ulusunun başkaları tarafından tehdit edildiğinde milliyetçiliğin daha da güçlendiğini tespit etmiştir. Dolayısıyla milliyetçilik ve tehdit algısı arasında pozitif bir ilişki bulunduğunu iddia etmektedir. Bilali vd. (2018), Türkiye'de ulusal kimliğin Kürtlere yönelik sosyal mesafe üzerinde dolaylı etkisi olduğunu, algılanan tehdidin de bu etkide aracılık rolünün bulunduğunu tespit etmiştir. Bunun temel nedenleri arasında terör ve göçlerden kaynaklanan sebepler olabilir. Bilgiç vd. (2014), Türkiye'de yaptıkları çalışmada Kürt olmayanların Kürtlere yönelik sosyal mesafelerinin Türk olmayanların Türklere yönelik sosyal mesafesinden fazla olduğu sonucuna ulaşmıştır. Güney ve Konak (2016), yaptıkları çalışmada milliyetçiliğin Suriyeli göçmenlere yönelik öteki algısı üzerinde etkisi olduğunu, milliyetçi yaklaşımın Suriyeli göçmenlere yönelik savaştan kaçan, vatan haini gibi nitelermelere yol açtığını tespit etmiştir. Balaban (2013) çalışmasında Türklerin Kürtlere karşı önyargılarını araştırmak ve bu önyargıda algılanan tehdidin olası rolünü incelediği çalışmasında

Türklerin sosyal hakimiyet yönelimleri ne kadar yüksekse ve kendilerini ne kadar Türk olarak tanımlıyorlarsa bu tutumun Kürtlere yönelik algıladıkları tehdidi artırdığı ve onlara karşı önyargılı hale geldikleri ve bu nedenle Kürtlere karşı toplumsal olarak daha mesafeli oldukları ve onlara karşı daha olumsuz duygular besledikleri sonucuna ulaşmıştır. Arslantürk (2020) çalışmasında ise sosyal medyada göçmen karşıtı tutumları bütünleşik tehdit kuramı çerçevesinde ideolojik olarak incelemiş ve olumsuz tweet hesaplarının daha çok Kemalist ve Türkçü ideoloji ile ilişkili olduğunu olumlu tweet hesaplarında ise dini/muhafazakar sembollerin öne çıktığını söylemektedir. Yanbolloğlu (2018) gerçekleştirdiği çalışmasında gerçekçi ve sembolik tehdit algısının algılanan sosyal mesafeyi pozitif olarak etkilediği sonucuna ulaşmıştır. Koçak (2021) Türkiye’de gerçekleştirdiği çalışmada göçmenlere yönelik tehdit algısının sosyal mesafe düzeyi üzerinde pozitif etkisi olduğunu tespit etmiştir. Hadarics vd. (2020), Müslümanlar ve Romalılar arasında ayrı ayrı gerçekleştirdiği çalışmada her iki grupta da gruplararası tehdit algısı ile sosyal mesafe arasında pozitif bir ilişki olduğu sonucuna ulaşmıştır.

Öztürk (2022) çalışmasında ise Suriyeliler yönelik olarak nefret söylemini incelediği çalışmasında Suriyeli sığınmacılara yönelik nefret söylemlerinin ötekileştiren, ırkçı yaklaşımlar içeren, şiddete teşvik eden içerikler bağlamında üretildiği tespit etmiştir. Doğan ve Ünal (2021) çalışmasında Suriyelilere yönelik ayrımcı, dışlayıcı ve ötekileştirici söylem ve eylemlerin meşrulaştırıcı kaynakları oluşturulan kategorileri incelediği çalışmasında Suriyelilerin halkın çoğunluğu tarafından düzen bozan ve daha da fazla bozma potansiyeline sahip tehlikeli dış gruplar olarak algılandığını belirtmektedir.

Teorik ve Kavramsal Çerçeve

Psikososyo-teolojik bir olgu olan dindarlık “bireyin öznel dinsel inancı ve kişisel algıları neticesinde benliği ve kişiliği ile bütünleşen karmaşık” bir duruma işaret etmektedir (Koç, 2009, s. 476). Diğer bir ifadeyle dindarlık, “bir kişinin mensubu olduğu dine ait inanç, ibadet ve sembollere ilişkin kabul, yoğunlaşma ve meşgul olma derecesi”dir (Kurt, 2009, s. 2). Dindarlık derecesi aynı dine inanan insanlar arasında da düzeyel olarak farklılaşabilmektedir. Ayrıca dindarlık insanların inandığı dinlere göre de farklılıklar göstermektedir (Avcı ve Köroğlu, 2021). Bu nedenle dindarlık göreceli bir kavramdır. En genel manada dindarlık, “insanın iman-amel temelinde ortaya koyduğu dinî tutum, deneyim ve davranış biçimini, yani dinî yaşantıyı veya dindarca hayatı; inanılan dinin emir ve yasakları doğrultusunda yaşamayı ifade eden ve inanç, bilgi, tecrübe/duygu, ibadet, etki, organizasyon gibi boyutları olan bir olgu”dur (Okumuş, 2006, s. 21).

Milliyetçilik ise aynı din gibi bir grubu bütünleştirirken aynı zamanda bu bütünleştirdiği grubu diğer toplumsal gruplardan ve öteki olarak düşündüklerinden ayırır. Bu anlamda milliyetçilik, bireyin kendi ülkesini üstün ve baskın gördüğü bir tutumu içermektedir (Balabanis vd., 2001). Ayrıca bireyin kendi ülkesinin menfaatini ve refahını diğer ülkelerden daha çok istemesi ve ülkesinin iyiliğini gözetmesini de içermektedir (Wang, 2006). Bireylerin ülkelerine karşı bu bakış açıları siyasi, ekonomik ve kültürel duygularına ve ülkelerine bağlılık düzeylerine yansımaktadır. Bu tutum ve hisler milliyetçilik olgusunun temelini oluşturmaktadır (Druckman, 1994). Özetle milliyetçilik milletin çıkarları ve değerlerini, diğer tüm çıkar ve değerlerden üstün görür.

Türkiye’de geçici koruma statüsünde bulunan Suriyeliler “öteki” olarak tanımlanan gruplandırır. Bu bakış açısı toplumsal yaşamda normal olarak değerlendirilebilecek bir olgudur. Bu öteki olarak tanımlanan gruplar toplumun bazı kesimlerince tehdit olarak kabul edilebilmektedir (Eser ve Uygur, 2019). Göçmen/sığınmacı/mülteci gibi farklı gruplara karşı algılanan tehdit ve olumsuz tutumlar arasındaki ilişkiyi ele alan çalışmalarda bütünleşik tehdit kuramı ilk akla gelen kuramdır (Stephan ve Stephan, 1993). Tehdit kuramı genel olarak “bir grubun diğer bir grubun varlığını kendisi için tehdit olarak görmesi durumuna” dikkati çekmektedir (Eser ve Uygur, 2019). Sığınmacılara/mültecilere karşı duyulan tehdit düşüncesi iki şekilde olmaktadır. Bu tehditler gerçekçi ve sembolik tehditlerdir. Kişilerin, grupların varlığına yönelik savaş gibi tehditler ve siyasi ve ekonomik gücüne olan tehditler gerçekçi tehditlerdir. Bu tehdit içerik olara maddi varlıklara,

güce, fiziksel bütünlüğe, iş ve ekonomik kaynaklara yöneliktir. Sembolik tehditler ise grubun inançlarını, tutumlarını hedefe koymaktadır. Göç edenlerin kendi inanç ve tutumlarını değiştireceğine, zarar vereceğine dair önyargılar bu tehdidin oluşmasına sebep olmaktadır (Stephan vd., 1999). Bu tehdit algısı ahlaki değerlerinin, tutumlarının, normlarının, inançlarının çatıştığı durumları ifade etmekte ve dil, gelenek görenek ve kıyafet farklılarına vurgu yapmaktadır.

Sosyal mesafe kavramı ise "kişi ile grup arasında ve gruplar arasında ve kişi arasında işlev gören sempatik anlayışın derecesi" olarak tanımlanmaktadır (Bogardus, 1959: s. 7). Kavram, bireylerin toplumsal ilişki seviyesine vurgu yaparak onların birbirleri ile komşuluk, arkadaşlık, evlilik gibi yakınlaşma derecelerine atıf yapmaktadır. Bu yakınlaşma derecesi farklı din, etnik ve kültürel farklılıkları olanların birbirleri ile arkadaş olma, komşuluk etme veya evlenme gibi konuları ne kadar içselleştirdiklerine vurgu yapmaktadır (Güler, 2013). Sosyal mesafe samimiyet ve anlayış derecesi yani hoşgörünün tersidir. Bir kişi bireyler arasındaki ilişkisinde sosyal mesafe koyarsa, söz konusu diğer kişilere karşı sempati ve tolerans seviyesi o kadar az olur (Eser ve Uygur, 2019, s. 142).

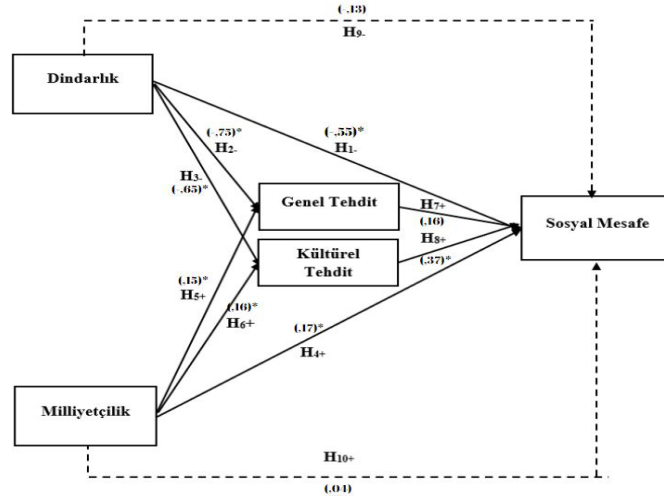
Yöntem

Araştırmada veri toplam sürecine geçilmeden önce Tokat Gaziosmanpaşa Üniversitesi Sosyal ve Beşerî Bilimler Etik Kurulu'ndan araştırma için etik onay alınmıştır (Tarih/Karar No: 17.06.2022-09.40). Etik onay alındıktan sonra googleforms aracılığıyla veriler anket (ölçek vs.) toplanmıştır. Veri toplama süreci 20 Haziran-30 Ağustos 2022 arasında gerçekleştirilmiştir.

Çalışmanın evreni Tokat ilinde yaşayan bireylerden oluşmaktadır. Nüfus ve vatandaşlık işleri genel müdürlüğünün verilerine göre evrenin büyüklüğü 602.567 kişiden oluşmaktadır (Tokat İl ve Vatandaşlık Nüfus Müdürlüğü, 2023). Bu evrende bulunanların hepsine tek tek ulaşmak pratikte mümkün olmadığından evreni temsil edebileceği düşünülen kolayda örnekleme yöntemiyle oluşan 517 kişi araştırmanın örneklemini oluşturmuştur. MacCallum vd. (2011), araştırmanın örneklem büyüklüğünün anket formunda yer alan ifadelerin dört katı olması gerektiğini, Yazıcıoğlu ve Erdoğan (2004) yüz milyonluk bir evrende 384 sayısının örneklem için yeterli olduğunu, Gegez (2007) ise bir araştırmanın örneklem büyüklüğünün 300-500 arasında olması gerektiğini belirtmektedir. Araştırmanın örneklem büyüklüğü olan 517 sayısı bu sınırlarda olduğundan araştırmanın örneklem büyüklüğünün yeterli olduğu söylenebilir. Örnekleme oluşturulan bireylere ait bilgiler Tablo 1'de gösterilmektedir.

Hipotezler

- H₁: Dindarlık Suriyelilere yönelik sosyal mesafe algısı üzerinde negatif yönlü bir ilişki vardır.
- H₂: Dindarlık Suriyelilere yönelik genel tehdit algısı üzerinde negatif yönlü bir ilişki vardır.
- H₃: Dindarlık Suriyelilere yönelik kültürel tehdit algısı üzerinde negatif yönlü bir ilişki vardır.
- H₄: Milliyetçilik ile Suriyelilere yönelik sosyal mesafe algısı arasında pozitif yönlü bir ilişki vardır.
- H₅: Milliyetçilik Suriyelilere yönelik genel tehdit algısı üzerinde pozitif yönlü bir ilişki vardır.
- H₆: Milliyetçilik Suriyelilere yönelik kültürel tehdit algısı üzerinde pozitif yönlü bir ilişki vardır.
- H₇: Algılanan genel tehdit sosyal mesafe üzerinde pozitif yönlü bir ilişki vardır.
- H₈: Algılanan kültürel tehdit sosyal mesafe üzerinde pozitif yönlü bir ilişki vardır.
- H₉: Algılanan genel tehdit ve kültürel tehditin müslüman dindarlık ve sosyal mesafe arasındaki ilişkide aracılık rolü bulunmaktadır.
- H₁₀: Algılanan genel tehdit ve kültürel tehditin milliyetçilik ve sosyal mesafe arasındaki ilişkide aracılık rolü bulunmaktadır.

Görsel 1 Araştırma modeli

Çalışmada betimsel tarama yöntemi kullanılmış olup anket verileri kolayda örnekleme yöntemi ile çevrimiçi toplanmıştır. Anket formu iki bölümden oluşmaktadır. Birinci bölümde katılımcılara ait demografik bilgileri içeren altı adet soru bulunmaktadır. İkinci bölümde ise katılımcıların milliyetçilik ve dindarlık düzeylerini ölçmeye ve geçici koruma altındaki Suriyelilere yönelik sosyal mesafe ve tehdit algısını belirlemeye yönelik 41 ifade/ 3 (üç) ölçekten oluşmaktadır. Dindarlık düzeyini belirlemek amacıyla kullanılan ölçek dokuz ifadeden oluşmaktadır ve Harlak ve Eskin'in (2018) çalışmasından alınmıştır. Milliyetçilik düzeyini belirlemeye yönelik altı ifade ise Korkmaz ve Dal'ın (2019) çalışmasından alınmıştır. Katılımcıların Suriyelilere yönelik sosyal mesafe algısını belirlemek için ilk olarak Bogardus, (1925) tarafından geliştirilen ve Güler (2019) tarafından kullanılan sekiz ifadeli ölçek kullanılmıştır. Katılımcıların Suriyelilere yönelik tehdit algısını belirlemek için Stephan ve Stephan(1993) tarafından geliştirilen ve Balaban (2013) tarafından kullanılan iki boyut, 18 ifadeden oluşan ölçek kullanılmıştır. Ölçeklerin tümü 5'li likert tipinde (1=Kesinlikle Katılmıyorum; 5= Kesinlikle Katılıyorum) hazırlanmıştır.

Tablo 1 Katılımcılara Ait Bilgiler

Değişken	Düzyey	N	%
Cinsiyetiniz?	Erkek	317	61,3
	Kadın	200	38,7
Yaşınız?	18-25	241	46,6
	26-30	34	6,6
	31-40	103	19,9
	41-50	104	20,1
	51-60	30	5,8
	61 ve üstü	5	1,0
Nerede yaşıyorsunuz?	İl	381	73,7
	İlçe	87	16,8
	Köy-Kasaba	49	9,5
Öğrenim Durumu	İlköğretim	7	1,4
	Ortaöğretim	22	4,3
	Ön lisans	59	11,4
	Lisans	341	66,0
Medeni Durum	Lisansüstü	88	17,0
	Evli	221	42,7
Gelir Durumu	Bekar	296	57,3
	5.000 tl ve altı	177	34,2
	5.001-10.000 tl arası	180	34,8
	10.001-15.000 tl arası	95	18,4
	15.001-20.000 tl arası	38	7,4
	20.001 tl ve üstü	27	5,2

Tablo 1 incelendiğinde katılımcıların çoğunun erkeklerden (%61) oluştuğu görülmektedir. Ayrıca yarısına yakını 18-25 yaş aralığındadır (%47). Katılımcıların önemli bir kısmı il merkezinde yaşamaktadır (%74) ve çoğunun medeni durumu bekarlıdır (%57). Araştırmaya katılanların çoğu lisans mezunudur (%66) ve çoğunluk 2022 yılı itibarıyla 10.000 TL ve altında (%72) gelire sahiptir.

Veri Analizi

Anket aracılığı ile elde edilen veriler SPSS ve AMOS paket programlarında analiz edilmiştir. Veriler toplandıktan ve analiz programlarına aktarımları gerçekleştirildikten sonra ilk olarak SPSS paket programında güvenilirlik analizi gerçekleştirilmiştir. Ölçekler daha önce Türkçeye uyarlanmış ve yapı geçerlilikleri test edilmiş olduğundan AMOS programında doğrulayıcı faktör analizi yapılmıştır. Doğrulayıcı faktör analizi ve güvenilirlik analizi sonucunda ölçeklerin yapı geçerliliği ve güvenilirliği doğrulandıktan sonra araştırma değişkenlerinin birbirleri ile ilişkisini ve etkisini ortaya koymak amacıyla SPSS programında korelasyon ve regresyon analizi yapılmıştır.

Bulgular

Değişkenler Arası İlişkiler

Araştırmada kullanılan değişkenlerin birbirleri ile ilişkisi Tablo 2’de gösterilmektedir. Tablo-2 incelendiğinde dindarlık boyutunun milliyetçilik boyutu ile arasında ($r=,11$) pozitif yönde zayıf düzeyde bir ilişki, genel tehdit boyutu ile arasında ($r=-,84$) negatif yönde çok yüksek bir ilişki, kültürel tehdit boyutu ile arasında ($r=-,80$) negatif yönde yüksek düzeyde bir ilişki, sosyal mesafe boyutu ile arasında ($r=-,69$) negatif yönde orta düzeyde bir ilişki bulunduğu görülmektedir. Milliyetçilik boyutunun genel tehdit boyutu ile arasında ($r=,09$) pozitif yönde zayıf bir ilişki, kültürel tehdit boyutu ile arasında ($r=,12$) pozitif yönde zayıf bir ilişki, sosyal mesafe boyutu ile arasında ($r=,16$) pozitif yönde zayıf bir ilişki bulunmaktadır.

Tablo 2 Korelasyon Analizine İlişkin Bulgular

	1. Dindarlık	2. Milliyetçilik	3.Genel Tehdit	4. Kültürel Tehdit	5.Sosyal Mesafe
1. Dindarlık	1				
2. Milliyetçilik	,11*	1			
3. Genel Tehdit	-,84**	,09*	1		
4. Kültürel Tehdit	-,80**	,12*	,90**	1	
5. Sosyal Mesafe	-,69**	,16*	,64**	,69**	1

** p<01 * p<05

Genel tehdit boyutu ile kültürel tehdit boyutu arasında ($r=,90$) pozitif yönde yüksek düzeyde bir ilişki, sosyal mesafe boyutu arasında ($r=,64$) pozitif yönde orta düzeyde bir ilişki bulunmaktadır. Kültürel tehdit boyutu ile sosyal mesafe boyutu arasında ($r=,69$) pozitif yönde orta düzeyde bir ilişki bulunmaktadır. Korelasyon analizi sonucunda bazı değerlerin $r=,80$ ve üzerinde olduğu görülmektedir. Bu durum değişkenler arasında çoklu doğrusallık olabileceğini göstermektedir. Ancak çoklu doğrusallığın varlığı sadece değişkenler arasındaki ilişkilere bakılarak tespit edilememektedir. VIF değeri ve tolerans değeri de çoklu doğrusallığın varlığını belirlemek için kullanılmaktadır. Düşük tolerans ve yüksek VIF değerinin varlığı çoklu doğrusallık problemi olduğunu göstermektedir. Modelde çoklu doğrusallık problemi olmaması için tolerans değerinin 0,2’den büyük olması gerekmektedir (Ergün-Başak ve Can, 2018). Ayrıca VIF değerinin 5’ten büyük olması modelde çoklu doğrusallık problemi olduğunu göstermektedir (Tarı, 2002). Değişkenler arasında çoklu doğrusallık problemi olup olmadığını anlamak için SPSS programında doğrusallık testi (collinearity diagnostics) yapılmıştır.

Tablo 3 Doğrusallık Testi Sonuçları

Bağımsız Değişken	Bağımlı Değişken	Tolerans	VIF	p
Dindarlık		,308	3,249	0,00
Milliyetçilik		,905	1,105	0,00

Genel Tehdit		,229	4,369	0,448
Kültürel Tehdit	Sosyal Mesafe Algısı	,305	3,281	0,00
Dindarlık		,999	1,009	0,00
Milliyetçilik	Genel Tehdit	,999	1,009	0,00
Dindarlık		,999	1,009	0,00
Milliyetçilik	Kültürel Tehdit	,999	1,009	0,00

Tablo 3. incelendiğinde tüm değişkenler arası ilişkilerde tolerans değerinin 0,2'den büyük ve VIF değerinin 5'ten küçük olduğu görülmektedir. Bu durumda modelde çoklu doğrusallık probleminin olmadığı söylenebilir.

Tablo 4 Doğrulamalı Faktör Analizi Sonuçları

İfadeler	Boyutlar	Estimate	Cronbach Alpha	KMO
D1		0,581		
D2		0,716		
D3	Müslüman	0,908		
D4	Dindarlık	0,896	,946	,958
D5		0,929		
D6		0,853		
D7		0,743		
D8		0,78		
D9		0,927		
M1		0,737		
M2		0,792		
M3		0,782		
M4	Milliyetçilik	0,716	,908	,876
M5		0,821		
M6		0,846		
S1		0,745		
S2		0,823		
S3		0,789		
S4	Sosyal Mesafe	0,808	,920	,899
S5		0,759		
S6		0,806		
S7		0,792		
S8		0,617		
GT1		0,797		
GT2		0,723		
GT3		0,813		
GT4		0,733		
GT5		0,824		
GT6	Genel Tehdit	0,803	,952	,968
GT7		0,825		
GT8		0,79		
GT9		0,853		
GT10		0,742		
GT11		0,676		
GT12		0,769		
GT13		0,786		
KT1		0,771		
KT2	Kültürel	0,771		
KT3	Tehdit	0,642	,847	,844
KT4		0,712		
KT5		0,771		

Araştırmada kullanılan ölçeklerin öncelikle güvenilirlik analizleri yapılmıştır. Tablo 4 incelendiğinde tüm ölçeklerin yüksek güvenilirliğe sahip olduğu görülmektedir (Kılıç, 2016; Yaşlıoğlu, 2017). Daha sonra doğrulamalı faktör analizi gerçekleştirilmiştir. Analiz yapılmadan önce ölçeklerin Kaiser Meyer-Olkin (KMO) değerleri ve Bartlett Küresellik testi sonuçları incelenmiştir. İnceleme sonucunda ölçeklerin faktör analizine uygun olduğu ve örneklem

D→GT	-,75	,03	-21,798	,000*				Desteklendi
D→KT	-,65	,03	-18,959	,000*				Desteklendi
D→SM	-,55	,11	-5,041	,000*				Desteklendi
M→GT	,15	,02	7,051	,000*				Desteklendi
M→KT	,16	,02	6,593	,000*				Desteklendi
M→SM	,17	,04	4,396	,000*				Desteklendi
GT→SM	,16	,09	-1,769	,077				Desteklenmedi
KT→SM	,37	,10	3,667	,000*				Desteklendi
D→GT+KT→SM		,12		-,13	,206	-,353	,043	Desteklenmedi
M→GK+KT→SM		,03		,04	,124	-,003	,097	Desteklenmedi

*p < .01 (D: Dindarlık; M: Milliyetçilik; GT: Genel Tehdit, KT: Kültürel Tehdit, SM: Sosyal Mesafe)

Milliyetçilik boyutu sosyal mesafe (B=,17), genel tehdit (B=,15) ve kültürel tehdit (B=,16) boyutlarını negatif olarak yordamaktadır. Bu sonuçlar H₄, H₅ ve H₆ hipotezlerini desteklemektedir. Kültürel tehdit boyutu sosyal mesafeyi (B=,37), pozitif olarak yordarken, genel tehdit boyutunun sosyal mesafe üzerinde anlamlı bir etkisi tespit edilememiştir. Bu bulgularla H₈ hipotezi desteklenirken, H₇ hipotezi desteklenmemiştir. Aracılık genel tehdit ve kültürel tehdit boyutlarının aracılık rolleri incelendiğinde anlamlı bir etkinin olmadığı görülmektedir. Aynı zamanda bootstrap değerleri de sıfırı kapsamaktadır. Bu bulgular genel tehdit ve kültürel tehdit boyutlarının dindarlık ve milliyetçilik ile sosyal mesafe arasındaki ilişkide aracılık rolünün bulunmadığını göstermektedir. Bu durumda H₉ ve H₁₀ hipotezleri reddedilmiştir.

Sonuç ve Öneriler

Geçici koruma altındaki Suriyelilere yönelik tehdit algısı ve sosyal mesafe üzerinde dindarlık ve milliyetçiliğin etkisini inceleyen bu çalışmada ilk olarak dindarlığın Suriyelilere yönelik genel tehdit, kültürel tehdit ve sosyal mesafe üzerindeki etkisi incelenmiştir. Yapılan analizler sonucunda elde edilen ilk bulgular dindarlığın Suriyelilere yönelik genel tehdit, kültürel tehdit ve sosyal mesafeyi azalttığı yönündedir. Bunun temel nedeninin her iki toplumunda aynı dine inanmaları olduğu söylenebilir. Bu bulgular H₁, H₂ ve H₃ hipotezlerini desteklemektedir. Bu bulgular literatürdeki çalışmalar tarafından da desteklenmektedir. Arslantürk (2020: 14), Koçak (2021), Kılınç ve Sağır (2021), Hıdırlıgil (2020), Triandis ve Triandis (2020) yaptıkları çalışmalarda dindarlık düzeyinin yabancılarla yönelik genel tehdit algısı ve sosyal mesafe üzerinde negatif etkisi olduğunu tespit etmiştir. Ayrıca Güler (2019) çalışmasında her iki grup için Müslüman olmanın birleştirici bir unsur olduğu yönünde anlamlı sonuçlara ulaşmıştır.

Din ve bu bağlamda dindarlık genellikle olumsuz tutumlarda itici bir güçtür; ancak, mülteci, sığınmacı ve göçmenlerin buldukları toplumdaki algılara yönelik tutumları araştıran çalışmalarda çelişkili bulgular da elde edilmiştir. Yani din, paradoksal olarak bir gruba karşı hoşgörüyü ya da hoşgörüsüzlüğü kolaylaştırabilir (Deslandes ve Anderson, 2019). Mülteci veya sığınmacı grup o ülkenin vatandaşlarıyla aynı dine mensup olduğunda dindarlık düzeyi tehdit algısı veya sosyal mesafeyi azaltan bir faktör olarak ön plana çıkmaktadır. Ancak mülteci veya sığınmacılar farklı dine mensup insanların yoğunlukta olduğu bir bölgeye veya ülkeye göç ettiklerinde potansiyel bir tehdit olarak algılanabilmekte ve o ülkenin vatandaşları tarafından araya bir sosyal mesafe koyulmaktadır. Geçici koruma altındaki Suriyelilerin ve Türkiye vatandaşlarının büyük çoğunluğu aynı dine mensup olduğu için dindarlık düzeyi Suriyelilere yönelik olumsuz algı ve tutumları azaltıcı bir etkiye sahiptir. Dindarlık düzeyi yüksek Türkiye vatandaşları Suriyelileri muhacir olarak görebilmekte, dolayısıyla bu kişiler aralarında ensar-muhacir ilişkisini tesis edebilmektedirler. Bu ilişkiye bağlı olarak dindarlık düzeyi yüksek kişiler zor durumda olan Suriyelilerin Türkiye'ye sığınmalarını normal karşılamakta, sahip olduklarını onlarla paylaşmaya daha istekli olmakta, dolayısıyla onlara karşı daha fazla hoşgörüyü sahip olmaktadır.

Araştırmada elde edilen bir diğer bulgu milliyetçiliğin Suriyelilere yönelik genel tehdit algısı, kültürel tehdit algısı ve sosyal mesafe üzerinde pozitif etkisi olduğu yönündedir. Dolayısıyla

bireylerin milliyetçilik düzeyi arttıkça Suriyelilere yönelik tehdit algısı ve sosyal mesafesi de artmaktadır. Bu bulgular H4, H5 ve H6 hipotezlerini desteklemektedir. Literatürde bu bulguları destekleyen çalışmalar da bulunmaktadır. Balaban (2013), Bilali (2018), Bilgili vd. (2014), Günay ve Konak (2016), Terhune (1964), Triandis ve Triandis (1960), Arslantürk (2020: 14) ve Zeng ve Li (2019) milliyetçiliğin yabancılara (sığınmacı, mülteci vb.) yönelik tehdit algısı ve sosyal mesafe üzerinde pozitif etkisi olduğunu tespit etmiştir. Literatürdeki bulgulardan da anlaşıldığı gibi milliyetçilik duygusu ve algısı göçmenlere karşı hoşgörüsüzlüğü beraberinde getirebilir. Aslında göçmenlere yönelik tutumlar karmaşıktır ve göçmen karşıtı duyguları harekete geçiren mekanizmalar kolayca anlaşılmaz. Bireylerin sahip olduğu milliyetçilik düzeyleri yabancılara karşı geliştirilen tehdit ve sosyal mesafe algısını olumlu ya da olumsuz etkileyebilir. Bu durum ülkenin içinde bulunduğu sosyo-ekonomik durum, bireylerin eğitim düzeyi vb. pek çok faktörden etkilenmektedir. Türkiye gibi gelişmekte olan ülkelerde bireyler göçmenleri zamanla maddi varlıklarına, bireylerin fiziksel bütünlüğüne ve ekonomik kaynaklara yönelen bir tehdit olarak görebilirler. Ya da göçmenlerin kendi inanç ve tutumlarını değiştireceğine, zarar vereceğine dair önyargıları besleyerek kültürel tehdit olarak değerlendirebilirler. Bu nedenle bireyler göçmelerle aralarına sosyal mesafe koyabilir ve onlara karşı hoşgörüsüz olabilirler. Elde edilen bulgular milliyetçiliğin tehdit algısı ve sosyal mesafe üzerindeki etkisinin oldukça düşük olduğunu göstermektedir. Bu durumun temel sebebi olarak Türkiye’de milliyetçiliğin dinle de ilişkili olması, milliyetçilik kavramından ziyade milliyetçi-muhafazakar kavramının daha ön planda olması, dolayısıyla milliyetçi bireylerin de dini hassasiyetlerinin bulunması gösterilebilir.

Araştırmada son olarak Suriyelilere yönelik genel tehdit Suriyelilere yönelik sosyal mesafeyi yordamazken, kültürel tehdit algılarının Suriyelilere yönelik sosyal mesafeyi pozitif yordadığı bulgusuna ulaşılmıştır. Diğer bir ifadeyle bireylerin Suriyelilere yönelik algıladıkları kültürel tehdit arttıkça Suriyelilerle sosyal mesafeleri de artmaktadır. Bu bulgular H7 hipotezini desteklemeyen H8 hipotezini desteklemektedir. Literatür incelendiğinde bu bulguları destekleyen çalışmaların mevcut olduğu görülmektedir. Hadarics vd. (2020), Koçak (2021), Yanboluoğlu (2018) çalışmalarında tehdit algısının sosyal mesafe üzerinde pozitif etkisi olduğu bulgusuna ulaşmışlardır. Bireyler tehdit olarak algıladıkları kişilerden veya gruplardan uzak durmakta ve onlarla aralarına bir mesafe koymaktadırlar. Çoğu zaman mülteci veya sığınmacılar ülkedeki işsizliğin kötü ekonominin veya kültürel yozlaşmanın sebebi olarak da görülmektedir. Dolayısıyla bu grupların ülkedeki varlığı sosyal, kültürel veya ekonomik olarak bir tehdit olarak algılanmaktadır. Bu durum bireylerin bu gruplara yönelik olumsuz tutumlar geliştirmelerine ve onlarla aralarına mesafe koymalarına neden olabilmektedir. Ayrıca çalışmanın sonuçlarına göre algılanan genel tehdit ve kültürel tehditin Müslüman dindarlık ve sosyal mesafe arasındaki ilişkide ve milliyetçilik ve sosyal mesafe arasındaki ilişkide aracılık rolü bulunmamaktadır. Dolayısıyla H9 ve H10 hipotezleri desteklenmemiştir.

Çalışma genel olarak değerlendirildiğinde Türkiye’de bulunan farklı grupların aralarında gelişen tutumlarda etkili olan değişkenlerin anlaşılmasını sağlayacak ve bu gruplarla ilgili politika geliştirme süreçlerine katkı sunacağı düşünülmektedir. Araştırma sonucunda elde edilen veriler kapsamında toplumu bilinçlendirmeye yönelik oluşturulacak politikalar ile toplumdaki ayrışmalar en aza indirilerek toplumsal refaha katkı sağlanabilir ve Türkiye’de son yıllarda büyüyen bir problem haline gelen göçmen sorununa çözüm üretebilir. Ayrıca genel olarak göçmenlere yönelik toplumda olumlu tutum oluşturulmak isteniyorsa dindarlığın tehdit algısını ve sosyal mesafeyi azalttığı dikkate alındığında siyasi ve bürokratik plan ve programlarda dini argümanlara yer verilmesinin, ön plana çıkarılmasının isabetli olacağı, ayrıca ekonomik durumu olumsuz etkilediği düşünülen bu grupların ekonomiye katkılarının iyi planlanarak açıklanmasının uygun olabileceği değerlendirilmektedir.

Çalışmanın Sınırlıkları

Bu çalışma kendi içinde bazı sınırlılıklar barındırmaktadır. Çevrimiçi anket, araştırmacıların daha geniş bir insan örneğine ulaşmasını kolaylaştırır da yalnızca internet bağlantısı olan kişilere erişim sağlamaktadır. Çalışmanın Tokat ilinde yapılması ve Suriyeli sayısının bazı illere göre

düşük olması ve onlara yakınlık uzaklık araştırmanın bulgularını etkilemektedir. Bu yüzden çalışmanın bulguları ülke geneline yorumlanamaz. Ayrıca, insanlar çevrimiçi anketleri doldururken birçok dikkat dağıtıcı uyarıcıya maruz kalmakta, bu nedenle insanlar anketteki maddelere yeterince önem ve ilgi gösterememektedir. Bunun yanında çevrimiçi anketler yanıltıcı bilgilere açıktır. Verilen demografik bilgilerden emin olmak zordur. Bu gibi nedenlerle yöntem nedeniyle hata payının yüksek olabilmektedir. İlerde yapılacak çalışmalarda bu tür sınırlılıkların dikkate alınması ve katılımcıların yaşamdan memnuniyet durumlarının da araştırılması tavsiye edilmektedir.

Çıkar Çatışması Beyanı

"Bireylerin Dindarlık ve Milliyetçilik Düzeylerinin Geçici Koruma Altındaki Suriyelilere Yönelik Sosyal Mesafe ve Tehdit Algıları Arasındaki İlişkinin İncelenmesi" başlıklı makalemizin herhangi bir kurum, kuruluş, kişi ile mali çıkar çatışması yoktur.

Kaynaklar

- Acungil, Y. (2021). *Göç ve kentsel uyum, yerel halkın göçmen ve mülteci algısı*, Ekin Yayınevi.
- Altunışık, R., Coşkun, R. Bayraktaroğlu, S. ve Yıldırım, E. (2005). *Sosyal bilimlerde araştırma yöntemleri*, Sakarya Kitabevi.
- Arslantürk, G. (2020). Sosyal medyadaki göçmen karşıtı tutumların bütünlük tehdit kuramı çerçevesinden incelenmesi, *Psikoloji Araştırmaları*, 1(1), 6-16, <https://dergipark.org.tr/en/download/article-file/2865920>
- Avcı, İ., ve Köroğlu, A. (2021). Dindarlığın helal gıda satın alma niyeti üzerindeki etkisinde helal gıdaya yönelik bilgi ve helal gıdaya verilen önemin aracılık rollerinin incelenmesi, *Eskişehir Osmangazi Üniversitesi İİBF Dergisi*, 16(2), 360-380. <https://doi.org/10.17153/oguiibf.884934>
- Balaban, Ç. D. (2013). *The roles of intergroup threat, social dominance orientation and right-wing authoritarianism in predicting turks' prejudice toward kurds* [Yayımlanmamış yüksek lisans tezi], Orta Doğu Teknik Üniversitesi.
- Balabanis, G., Diamantopoulos, A., Mueller, R. D. & Melewar, T. C. (2001). The impact of nationalism, patriotism and internationalism on consumer ethnocentric tendencies, *Journal of International Business Studies*, 32(1), 157-175.
- Bilali, R., Iqbal, Y., ve Çelik, A. B. (2018). The role of national identity, religious identity, and intergroup contact on social distance across multiple social divides in Turkey, *International Journal of Intercultural Relations*, 65, 73-85.
- Bilgiç, M. S., Koydemir, F. S., ve Akyürek, S. (2014). Türkiye'de kimlikler arası kutuplaşmanın sosyal mesafe üzerinden ölçümü ve toplumsal güvenliğe etkisi. *Bilge Strateji*, 6(11), 163-205, <https://dergipark.org.tr/tr/download/article-file/43432>
- Bogardus, E. (1959). *Social distance*. Yellow Springs, OH: Antioch.
- Bogardus, E. (1967). "Measuring social distance", M. Fishbein (Edt.) *Readings in attitude theory and measurement*, New York: John Wiley ve Sons Inc., 71-76.
- Doğan, F., ve Ünal, S. (2021). Suriyeli göçmenlere yönelik ayrımcı, dışlayıcı söylem ve eylemlerin meşrulaştırıcı kaynakları: Mardin ili örneği, *Sosyolojik Bağlam Dergisi*, 2(3), 14-40, <https://sosyolojikbaglam.org/wp-content/uploads/2021/12/Dogan-Unal-2021-1.pdf>
- Druckman, D. (1994). Nationalism, patriotism, and group loyalty: a social psychological perspective, *Mershon International Studies Review*, 38(1), 43-68.
- Ekici, H. (2019). Türk toplumunda Suriyelilere yönelik algılanan tehditler ve çözüm önerileri, *Sosyal Politika Çalışmaları Dergisi*, 19(44), 695-730, <https://doi.org/10.21560/spcd.v19i49119.487325>
- Ergün-Başak, B., ve Can, G. (2018). The relationships between self-compassion, social-connectedness, optimism and psychological resilience among low-income university students. *Elementary Education Online*, 17(2), 768-785.
- Eser, H. B. ve Uygur, M. R. (2019). Suriyeli göçmenlere yönelik tutumların bütünlük tehdit ve sosyal mesafe kuramları doğrultusunda incelenmesi: Süleyman Demirel üniversitesi örneği, *Liberal Düşünce Dergisi*, 24(95), 131-162. <https://doi.org/10.36484/liberal.609598>

- Esses, V. M., Hodson, G., & Dovidio, J. F. (2003). *Public attitudes toward immigrants and immigration: Determinants and policy implications*, In C. M. Beach, A. G. Green, ve J. G. Reitz (Eds.), *Canadian immigration policy for the 21st century* (pp. 507–535). Montreal, Canada: McGill Queen's Press.
- Fansa, M. (2021). Kimim ben? Göçmen, sığınmacı, mülteci, yabancı, vatansız ve geçici koruma: Türkiye'deki Suriyeliler, *Antakiyat*, 4(2), 289-306, <https://dergipark.org.tr/tr/download/article-file/2064946>
- Geçici Koruma altındakiler Suriyeliler, (2022). <https://www.goc.gov.tr/gecici-koruma5638>
- Gegez, A. E. (2007). *Pazarlama araştırmaları*, Beta Basım Yayım Dağıtım.
- Güler, M. (2013). *Gruplararası temas, kaygı ve yanlılığın sosyal mesafeye etkisi: Türk ve Kürt kökenli gruplar üzerine bir çalışma*, [Yayımlanmamış yüksek lisans tezi], Ankara Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Psikoloji (Sosyal Psikoloji) Anabilim Dalı.
- Güler, M. (2019). Ortak iç-grup kimliği, gruplararası temas ve algılanan tehditlerin Suriyeli bireylere yardım etme niyeti üzerine etkisi, *İnsan ve Toplum Bilimleri Araştırmaları Dergisi*, 8(2), 916-938. <https://doi.org/10.15869/itobiad.497145>
- Güney, Ü., ve Konak, N. (2016). Bolu'da Suriyeli ve Iraklı sığınmacılar: Milliyetçilik, erillik ve vatandaşlık temelinde öteki algısı, *Alternatif Politika*, 8(3), 505-535, <https://dergipark.org.tr/tr/download/article-file/222980>
- Hadarics, M., Szabo, Z. P., & Kende, A. (2020). The relationship between collective narcissism and group-based moral exclusion: the mediating role of intergroup threat and social distance, *Journal of Social and Political Psychology*, 8(2), 788–804.
- Harlak, H., ve Eskin, M. (2018). Dini yönelim ve dindarlık ölçeklerinin geliştirilmesi ve psikometrik özelliklerinin incelenmesi, *Yeni Symposium*, 56(2), 23-32
- Hayes, A. F. (2018). *Introduction to mediation, moderation, and conditional process analysis: A regression-based approach*. (2. Baskı). New York: The Guilford Press.
- Hıdırlıgil, N. (2020). *İslamofobi: New York'taki Müslüman öğrencilerin İslam açısından algıladıkları sosyal mesafe ile Müslüman olmayan öğrencilerin hissettikleri sosyal mesafenin karşılaştırılması*, [Yayımlanmamış yüksek lisans tezi], Hacettepe Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü.
- Kılıç, S. (2016), Cronbach'ın alfa güvenilirlik katsayısı, *Journal of Mood Disorders (JMood)*, 6(1), 47-48.
- Kılınç, G. ve Sağır, Z. (2021). Gruplararası tehdit algısı ve dini tutumun Suriyelilere yönelik ön yargıdaki rolü, *Firat Üniversitesi İlahiyat Fakültesi Dergisi*, 26(2), 363-393, <https://dergipark.org.tr/tr/download/article-file/2055578>
- Koç, M. (2009). Dindarlık ile benlik saygısı arasındaki ilişki: yetişkinler üzerine ampirik bir araştırma, *Uludağ Üniversitesi İlahiyat Fakültesi Dergisi*, 18(1), 473-493, <https://dergipark.org.tr/tr/download/article-file/143713>
- Koçak, O. (2021). *The effects of religiosity and socioeconomic status on social distance towards refugees and the serial mediating role of satisfaction with life and perceived threat religions*, 12(9), 737.
- Korkmaz, İ., ve Dal, N. E. (2019). Milliyetçilik, dindarlık ve materyalizmin yerli ve yabancı ürünlerin satın alma niyeti üzerine etkisi, *İşletme Araştırmaları Dergisi*, 11(3), 2094-2113, <https://isarder.org/index.php/isarder/article/view/890/874>
- Kurt, A. (2009), Dindarlığı etkileyen faktörler, *Uludağ Üniversitesi İlahiyat Fakültesi Dergisi*, 18(2), 1-26, <https://dergipark.org.tr/tr/download/article-file/143679#:~:text=%C3%96znel%20bir%20tecr%C3%BCbe%20olan%20dindarl%C4%B1k,sosyal%20%C3%A7e%C5%9Fitli%20fakt%C3%B6rler%20taraf%C4%B1ndan%20etkilenmektedir.>
- MacCallum, R. C., Widaman, K. F., Preacher, K. J., & Hong, S. (2001). Sample size in factor analysis: the role of model error, *Multivariate Behavioral Research*, 36(4), s.611-637.
- McKay, F. H., Thomas, S. L., & Kneebone, S. (2011). It would be okay if they came through the proper channels: Community perceptions and attitudes toward asylum seekers in Australia, *Journal of Refugee Studies*, 25, 113–133.
- Okumuş, E. (2006). Gösterişçi dindarlık, *Dinbilimleri Akademik Araştırma Dergisi*, 6(2), <https://dergipark.org.tr/tr/download/article-file/52494>
- Özkan, Z, Ergün, N., ve Çakal, H. (2021). Positive versus negative contact and refugees' intentions to migrate: The mediating role of perceived discrimination, life satisfaction and identification with the

- host society among Syrian refugees in Turkey. *Journal of Community ve Applied Social Psychology*, 31(4), 438– 451. <https://doi.org/10.1002/casp.2508>
- Özkan, Z., Ünver, H., Kızık, B., Eraslan, E. G., ve Çakal, H. (2022). Sosyal psikoloji perspektifinden kolektif eylemlere katılmanın belirleyicileri üzerine bir derleme, *Nesne*, 10(24), 336-361. <https://doi.org/10.7816/nesne-10-24-10>.
- Öztürk, F. E. (2022). Çevrimiçi okur yorumlarında suriyeli sığınmacılara yönelik nefret söylemi: Altındağ örneği, *İstanbul Aydın Üniversitesi Sosyal Bilimler Dergisi*, 14(4), 508-530, <https://dergipark.org.tr/tr/download/article-file/2445235>
- Schweitzer, R., Perkoulidis, S., Krome, S., Ludlow, C., & Ryan, M. (2005). Attitudes towards refugees: The dark side of prejudice in Australia, *Australian Journal of Psychology*, 57(3), 170– 179.
- Stephan, W. G., Renfro, C. L., Esses, V. M., Stephan, C.W., & Martin, T. (2005). The effects of feeling threatened on attitudes toward immigrants, *International Journal of Intercultural Relations*, 29(1), 1-19.
- Stephan, W. G., & Stephan, C. W. (1993). *Cognition and affect in stereotyping: Parallel interactive networks*, In D. M. Mackie ve D. L. Hamilton (Eds.). *Affect, cognition and stereotyping: Interactive processes in group perception* (pp. 111-136). FL: Academic.
- Stephan, W. G., Ybarra, O., & Bachman, G. (1999). Prejudice toward immigrants, *Journal of Applied Social Psychology*, 29, 2221–2237.
- Şimşek, Ö. F. (2007). *Yapısal eşitlik modellemesine giriş temel ilkeler ve LISREL uygulamaları*, Ekinox.
- Tarı, R. (2002). *Ekonometri*, Alfa Basım Yayım Dağıtım Ltd.Şti.
- Terhune, K. W. (1964). Nationalism among foreign and american students: An exploratory study, *The Journal of Conflict Resolution*, 8(3), 256-270.
- Tokat İl ve Vatandaşlık Nüfus Müdürlüğü, (2023). <https://www.nvi.gov.tr/tokat/ilimiz-nufus-bilgileri>
- Triandis, H. C., & Triandis, L. M. (1960). Race, social class, religion, and nationality as determinants of social distance, *The Journal of Abnormal and Social Psychology*, 61(1), 110–118.
- Yanboluoğlu, Ö. (2018). *Suriyeli mültecilere yönelik duygular ve algılanan sosyal mesafede, gruplararası pozitif ve negatif temas, sosyal baskınlık yönelimi, gruplararası tehdit ve gruplararası kaygının rolü*, [Yayımlanmamış yüksek lisans tezi], Uludağ Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü.
- Yaşlıoğlu, M. M., (2017), Sosyal bilimlerde faktör analizi ve geçerlilik: Keşfedici ve doğrulayıcı faktör analizlerinin kullanılması, *İstanbul Üniversitesi İşletme Fakültesi Dergisi*, 46, Special Issue/Özel Sayı, 74-85, <https://dergipark.org.tr/tr/download/article-file/369427>
- Yazıcıoğlu, Y. ve Erdoğan, S. (2004). *SPSS uygulamalı bilimsel araştırma yöntemleri*, Detay Yayıncılık.
- Zeng, K., & Li, X. (2019). Geopolitics, nationalism, and foreign direct investment: Perceptions of the China threat and American public attitudes toward Chinese FDI, *The Chinese Journal of International Politics*, 12(4), 495-518.
- Wang, J. (2006). The politics of goods: A case study of consumer nationalism and media discourse in contemporary China, *Asian Journal of Communication*, 16(2), 187-206.

Extended Abstract

The aim of the study is to examine the perceived threat and social distance levels of those living in the province of Tokat against Syrians. The basic assumption of the study is that factors such as the level of religiosity of the participants, their perceptions of nationalism, and the density of Syrians in their immediate surroundings are effective on the attitudes they develop towards Syrians.

It is thought that the study will contribute to the understanding of the variables that are effective in shaping intergroup attitudes and to the policy development processes related to immigrants. Within the scope of the data obtained as a result of the research, the policies to be created to raise awareness of the society will contribute the welfare of the society by minimizing the divisions in the society. In addition, it is thought that it will produce a solution to the immigrant problem, which has become a growing problem in Turkey in recent years. The descriptive survey method was used in the study and the survey data were collected online with the convenience sampling method. The questionnaire form consists of two parts. In the first part, there are six questions containing the demographic information of the participants. The second part, it consists of 41 statements / 3 (three) scales to measure the nationalism and religiosity levels of the participants and to determine the perception of social distance and threat towards Syrians under temporary protection. The scale used to determine the level of religiosity consists of nine statements and was taken from the study of Harlak and Eskin (2018). Six statements to determine the level of nationalism are taken from the study of Korkmaz and Dal (2019). The eight-statement scale, first developed by

Bogardus (1925) and used by Güler (2019), was used to determine the participants' perception of social distance towards Syrians. A scale consisting of two dimensions and 18 statements developed by Stephan and Stephan (1993) and used by Balaban (2013) was used to determine the threat perception of the participants towards Syrians.

In this study, which examines the effect of religiosity and nationalism on the perception of threat and social distance towards Syrians under temporary protection, firstly, the effect of religiosity on the general threat, cultural threat and social distance towards Syrians is examined. The first findings obtained as a result of the analyzes made are that religiosity reduces the general threat, cultural threat and social distance towards Syrians. These findings support the H1, H2 and H3 hypotheses. These findings are also supported by studies in the literature. Koçak (2021), Kılınc and Sağır (2021), Hıdırlıgil (2020), Triandis and Triandis (2020) found that the level of religiosity has a negative effect on the general threat perception towards foreigners and social distance.

Another finding obtained in the study is that nationalism has a positive effect on the general threat perception, cultural threat perception and social distance towards Syrians. Therefore, as the level of nationalism of individuals increases, the perception of threat and social distance towards Syrians also increases. These findings support the H4, H5 and H6 hypotheses. There are also studies in the literature that support these findings. Zeng and Li (2019), Terhune (1964), Balaban (2013), Bilali (2018), Bilgili et al. (2014), Günay and Konak (2016), Triandis and Triandis (1960) determined that nationalism or national identity has a positive effect on the perception of threat and social distance towards foreigners (asylum seekers, refugees, etc.).

Finally, in the study, it was found that while the general threat to Syrians does not affect social distance towards Syrians, cultural threat perceptions positively affect social distance towards Syrians. In other words, as the cultural threat perceived by individuals towards Syrians increases, their social distance with Syrians also increases. While these findings do not support the H7 hypothesis, they support the H8 hypothesis. When the literature is examined, it is seen that there are studies supporting these findings. Yanboluoğlu (2018), Koçak (2021), Hadarics et al. (2020) found that threat perception has a positive effect on social distance. Individuals stay away from people or groups that they perceive as threats and keep a distance between them. Most of the time, refugees or asylum seekers are seen as the cause of unemployment, bad economy or cultural corruption in the country. Therefore, the existence of these groups in the country is perceived as a social, cultural or economic threat. This situation may cause individuals to develop negative attitudes towards these groups and distance themselves from them. In addition, according to the results of the study, perceived general threat and cultural threat do not have a mediating role in the relationship between Muslim religiosity and social distance, and in the relationship between nationalism and social distance. Therefore, hypotheses H9 and H10 were not supported.

It is thought that the study will provide an understanding of the variables that affect the attitudes developed among different groups in Turkey and contribute to the policy development processes related to these groups. Within the scope of the data obtained as a result of the research, policies to be created to raise awareness of society will contribute to social welfare by minimizing the divisions in the society. In addition, it is thought that it will produce a solution to the immigrant problem, which has become a growing problem in Turkey in recent years.